

Temos

Mokymo ir mokymosi medžiagos parengimas atsižvelgiant į mokinio specialiuosius ugdymosi poreikius.

Priemonės, padedančios ugdyti mokinio bendrąsias kompetencijas.

Mokymo ir mokymosi medžiagos parengimas atsižvelgiant į mokinio specialiuosius ugdymosi poreikius yra vienas svarbiausių įtraukiojo ugdymo aspektų. Tai reikalauja ne tik pedagoginių žinių, bet ir kūrybiškumo, technologinio raštingumo bei empatijos. Mokytojas, rengdamas medžiagą, turi įvertinti kiekvieno mokinio gebėjimus, mokymosi stilių, komunikacijos ypatumus, sensorinius poreikius, emocinę būklę ir galimus elgesio iššūkius. Medžiaga turi būti ne tik informatyvi, bet ir prieinama – tai reiškia, kad ji turi būti pateikta tokiu formatu, kuris mokiniui būtų suprantamas ir motyvuojantis.

Pavyzdžiui, mokiniui, turinčiam regos sutrikimų, mokymosi medžiaga gali būti pateikiama garsiniu formatu arba Brailio raštu. Mokiniai, turintys autizmo spektro sutrikimų, dažnai geriau reaguoja į struktūruotą, vizualiai aiškia informaciją – todėl naudojamos piktogramos, spalviniai kodai, socialinės istorijos, vizualiniai tvarkaraščiai. Mokiniai, turintys dėmesio ir koncentracijos sunkumų, geriau mokosi per interaktyvias veiklas, trumpas užduotis, žaidybinius elementus. Mokymosi medžiaga turi būti diferencijuojama – tai reiškia, kad ta pati tema gali būti pateikta skirtingais lygiais, naudojant skirtingus metodus ir priemones, kad kiekvienas mokiny galėtų pasiekti jam tinkamą pažangos lygį.

Šiuolaikinės technologijos atveria naujas galimybes įtraukiamam ugdymui. Viena iš svarbiausių priemonių yra interaktyvios mokymosi platformos, tokios kaip „Kahoot!“, „Quizizz“, „ClassDojo“, kurios leidžia mokiniams mokytis žaidimo forma, gauti grįžtamąjį ryšį ir dalyvauti aktyviai. Programos, skirtos kalbos lavinimui, pavyzdžiui, „Ghotit“ ar „Grammarly“, padeda mokiniams, turintiems disleksiją ar rašymo sunkumų. Komunikacijos priemonės, tokios kaip „Proloquo2Go“, „CoughDrop“ ar „Snap Core First“, leidžia neverbaliniams mokiniams bendrauti su aplinka naudojant simbolius, paveikslėlius ar balsų sintezę. Virtualios realybės technologijos, pavyzdžiui, „Google Expeditions“, leidžia mokiniams patirti pasaulį kitaip – keliauti, tyrinėti, mokytis per patirtį, net jei jų fizinės galimybės yra ribotos.

Svarbios mokymosi priemonės – tai gali būti specialiai pritaikytos knygos su papildomais paveikslėliais, sensoriniai elementai, didesnio šrifto tekstai, interaktyvūs ekranai, lytėjimo priemonės. Mokytojai vis dažniau kuria individualizuotas užduotis naudodami skaitmeninius įrankius, pavyzdžiui, „Book Creator“, „Canva“, „Genially“, kurie leidžia kurti vizualiai patrauklią, interaktyvią ir mokiniui pritaikytą medžiagą. Mokymosi procesas tampa ne tik informacijos perdavimu, bet ir bendradarbiavimu, tyrinėjimu, saviraiška.

Multimodalinis metodas apjungia kelis jutiminius kanalus – mokymosi medžiaga pateikiama ir vizualiai, ir garsiniu būdu, ir per veiklą. Pavyzdžiui, mokinys žiūri paveikslėlį, klausosi pasakojimo ir tuo pačiu liečia objektą, susijusį su tema. Tokia integracija padeda geriau suprasti ir įsiminti informaciją.

Individualizuotas mokymas reiškia, kad mokytojas pritaiko medžiagą konkrečiam mokiniui – keičia užduočių sudėtingumą, pateikimo formą, tempą, vertinimo būdą. Pavyzdžiui, vienam mokiniui užduotis pateikiama su paveikslėliais, kitam – su garsiniu paaiškinimu, trečiam – per interaktyvų žaidimą.

Technologijų taikymas leidžia dar labiau išplėsti metodų įvairovę. Naudojamos interaktyvios lentos, planšetiniai kompiuteriai, specialios programos, tokios kaip „Proloquo2Go“ komunikacijai, „Book Creator“ mokymosi medžiagai kurti, „Kahoot!“ žaidybiniam mokymuisi. Programos leidžia kurti individualizuotas užduotis, stebėti pažangą, įtraukti mokinį aktyviai.

Kompetencijos ir jų aprašai

<https://emokykla.lt/bendrosios-programos/kompetencijos>

**SPECIALIŲJŲ UGDYMO SI
POREIKIŲ TURINTIS
MOKINYS MOKYKLOJE**

- aš Tave suprantu,
- aš galiu Tau padėti,
- aš moku Tave mokyti,
- aš esu Tavo draugas!

40 val. ligatinė programa
AIK05 kodas: 21000824

Komunikavimo kompetencija – tai gebėjimas aiškiai, nuosekliai ir etiškai reikšti mintis žodžiu, raštu, neverbaliai ar pasitelkiant technologijas, suprasti kitų žmonių išsakytas idėjas, dalyvauti dialoge ir bendradarbiauti įvairiose situacijose. Ji apima ne tik kalbinį išprusimą, bet ir gebėjimą klausytis, interpretuoti informaciją, tinkamai reaguoti į ją, suvokti kontekstą, kultūrinius skirtumus ir emocinį foną.

Ši kompetencija ugdoma per įvairias veiklas, kurios skatina mokinį reikšti savo nuomonę, dalyvauti diskusijose, kurti tekstus, klausytis kitų, suprasti ir vertinti skirtingus požiūrius.

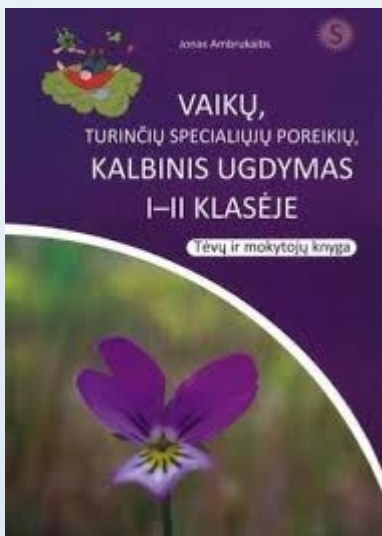
Komunikavimo kompetencija yra būtina ne tik mokymuisi, bet ir kasdieniam gyvenimui – ji leidžia mokiniui būti aktyviu visuomenės nariu, spręsti problemas, kurti santykius ir dalyvauti bendruomenės veikloje.

Specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams komunikavimo kompetencijos ugdymas gali vykti alternatyviais būdais – naudojant gestus, simbolius, paveikslėlius, technologines priemones ar sensorinę komunikaciją. Svarbiausia – suteikti mokiniui galimybę būti išgirstam ir suprastam, nepriklausomai nuo jo kalbinių ar fizinių gebėjimų.

Komunikavimo kompetencijos ugdymas specialiuju ugdymosi poreikiu turintiems mokiniams yra vienas iš kertiniu įtraukiojo ugdymo tikslu. Ši kompetencija apima gebėjimą aiškiai ir suprantamai reikšti mintis, klausytis, suprasti kitus, dalyvauti dialoge, naudoti įvairias komunikacijos formas – žodinę, rašytinę, neverbaliinę, technologinę. Mokiniai, turintys kalbos, klausos, regos, intelekto ar raidos sutrikimų, dažnai susiduria su komunikacijos barjerai, todėl jiems būtinos specialiai pritaikytos priemonės, kurios padeda įveikti šiuos iššūkius ir aktyviai dalyvauti mokymosi procese bei socialiniame gyvenime.

Viena iš svarbiausių priemonių yra alternatyvios ir papildomos komunikacijos sistemos. Jos leidžia mokiniams, kurie negali kalbėti arba kalba labai ribotai, bendrauti naudojant simbolius, paveikslėlius, gestus, technologinius įrenginius. Tokios sistemos gali būti labai paprastos – pavyzdžiui, paveikslėlių kortelės, kurias mokinys rodo norėdamas išreikšti poreikį ar jausmą. Jos gali būti ir sudėtingesnės – pavyzdžiui, planšetės su specialiomis programomis, kurios leidžia kurti sakinius iš pasirinktų žodžių ar simboliu, o įrenginys juos perskaito balsu. Tokios priemonės ne tik padeda mokiniui išreikšti save, bet ir stiprina jo savivertę, skatina savarankiškumą, mažina frustraciją, kylančią dėl nesusikalbėjimo.

Kita svarbi priemonių grupė – vizualinės komunikacijos priemonės. Jos ypač veiksmingos mokiniams, turintiems autizmo spektro sutrikimų, nes padeda struktūruoti informaciją, nuspėti veiksmų eigą, suprasti socialines situacijas. Vizualiniai tvarkaraščiai, socialinės istorijos, emocijų skalės, elgesio taisyklių plakatai, spalviniai kodai – visa tai padeda mokiniui orientuotis aplinkoje, suprasti, kas vyksta, ir kaip jis turėtų elgtis. Vizualinė komunikacija taip pat padeda mokytojui aiškiau perteikti mokymo turinį, o mokiniui – geriau jį įsisavinti.

Technologinės priemonės tampa vis svarbesnės komunikavimo kompetencijos ugdyme. Specialios programos ir aplikacijos leidžia mokiniams rašyti, skaityti, kurti tekstus, dalyvauti diskusijose, net jei jų gebėjimai yra riboti. Pavyzdžiui, tekstų prognozavimo programos padeda mokiniui greičiau formuluoti mintis, o kalbos sintezės įrankiai leidžia išreikšti save balsu. Kai kurios programos leidžia mokiniui pasirinkti iš anksto paruoštų atsakymų, o kitos – kurti individualius pranešimus. Šios priemonės ypač svarbios mokiniams, turintiems kompleksinių sutrikimų, nes jos suteikia galimybę dalyvauti klasės veiklose, bendrauti su draugais ir mokytojais.

Sensorinės priemonės taip pat prisideda prie komunikavimo kompetencijos ugdymo. Kai kuriems mokiniams reikalinga papildoma sensorinė stimuliacija, kad jie galėtų susikaupti, nusiraminti ar išreikšti emocijas. Specialūs kamuoliukai, tekstūrinės plokštelės, vibraciniai žaislai, kvapų kortelės – visa tai gali būti naudojama kaip komunikacijos priemonės, padedančios mokiniui parodyti, kaip jis jaučiasi, ko jam reikia, ar ką jis nori pasakyti. Sensorinė komunikacija dažnai yra pirmasis žingsnis į sudėtingesnę kalbinę komunikaciją.

Socialinių įgūdžių lavinimo priemonės taip pat svarbios komunikavimo kompetencijai. Tai gali būti žaidimai, vaidmenų situacijos, interaktyvios užduotys, kurios moko mokinį klausytis, kalbėti, reaguoti į kitus, suprasti emocijas, spręsti konfliktus. Tokios priemonės padeda mokiniui ne tik mokytis kalbos, bet ir suprasti socialinį kontekstą, kuris yra būtinas efektyviai komunikacijai.

Komunikavimo kompetencijos ugdymas yra neatsiejamas nuo mokinio saviraiškos, savarankiškumo ir socialinio įsitraukimo. Todėl priemonės turi būti ne tik funkcionalios, bet ir motyvuojančios, pritaikytos konkrečiam mokiniui, jo poreikiams, gebėjimams ir interesams.

Kultūrinės kompetencijos – tai gebėjimas suprasti, gerbti ir veiksmingai bendrauti su žmonėmis iš skirtingų kultūrinių, etninių, religinių, kalbinių ir socialinių aplinkų. Tai ne tik žinių apie kitas kultūras turėjimas, bet ir gebėjimas taikyti šias žinias praktikoje – ugdymo procese, bendravime, sprendimų priėmime, konfliktų valdyme.

Kultūrinė kompetencija apima kelis svarbius aspektus:

- **Savęs pažinimą** – supratimą apie savo kultūrinį kontekstą, vertybes, nuostatas ir galimus šališkumus.
- **Kultūrinį jautrumą** – gebėjimą pastebėti ir gerbti kitų kultūrinius skirtumus, vengti stereotipų ar diskriminacijos.
- **Kultūrinį prisitaikymą** – lankstumą keisti savo elgesį ar komunikacijos būdą, kad jis būtų priimtinas ir suprantamas kitų kultūrų atstovams.
- **Tarpkultūrinę komunikaciją** – gebėjimą aiškiai ir pagarbiai bendrauti su žmonėmis iš įvairių kultūrinių aplinkų, atsižvelgiant į jų kalbą, neverbalinę išraišką, vertybes ir normas.

Kultūrinės kompetencijos ugdymas specialiuju ugdymosi poreikių turintiems mokiniams yra neatsiejama įtraukiojo ugdymo dalis, kuri padeda mokiniui suprasti ir vertinti kultūrų įvairovę, ugdyti pagarbą kitokiam žmogui, plėsti pasaulėžiūrą ir stiprinti socialinį jautrumą. Ši kompetencija formuojama ne tik per žinių perteikimą, bet ir per patirtį, emocinį ryšį, bendravimą, refleksiją ir kūrybinę veiklą. Mokiniai, turintys įvairių raidos, kalbos, elgesio ar sensorinių sutrikimų, gali turėti sunkumų suvokiant socialinius ir kultūrinius kontekstus, todėl jiems būtinos specialiai pritaikytos priemonės, kurios padeda įsitraukti į kultūrinį pažinimą ir ugdyti empatiją.

Vienas iš svarbiausių kultūrinės kompetencijos ugdymo aspektų yra galimybė mokiniui pažinti skirtingas kultūras per jam suprantamą ir prieinamą formą. Tam pasitelkiamos vizualinės priemonės, kurios padeda mokiniui susidaryti aiškų vaizdą apie kitų tautų tradicijas, aprangą, šventes, maistą, gyvenimo būdą. Paveikslėliai, plakatai, žemėlapiai, kultūrų koliažai, spalvinimo lapai su tautiniais motyvais leidžia mokiniui tyrinėti pasaulį per vaizdą, o tai ypač svarbu mokiniams, turintiems kalbos ar suvokimo sunkumų. Vizualinė informacija padeda sukurti ryšį tarp mokinio patirties ir naujos kultūrinės informacijos.

Kultūrinės kompetencijos ugdymui svarbios ir sensorinės bei praktinės priemonės, kurios leidžia mokiniui patirti kultūrą per pojūčius. Tai gali būti tautinių šokių judesiai, muzikos garsai, kvapai, tekstūros, tradicinių patiekalų gaminimo veiklos, tautinių drabužių medžiagų tyrinėjimas. Tokios priemonės ypač veiksmingos mokiniams, kuriems sunku suvokti abstrakčias sąvokas, bet kurie gerai reaguoja į jutiminę stimuliaciją. Per praktinę veiklą mokinys ne tik sužino apie kultūrą, bet ir ją išgyvena, o tai stiprina emocinį ryšį ir motyvaciją mokytis.

Komunikacijos priemonės, pritaikytos kultūriniam kontekstui, taip pat prisideda prie kultūrinės kompetencijos ugdymo. Mokiniai, kurie bendrauja alternatyviais būdais – gestais, simboliais, paveikslėliais ar technologijomis – gali naudoti specialiai paruoštas komunikacijos lenteles, kuriose pateikiami kultūriniai simboliai, švenčių pavadinimai, tautiniai atributai. Tokios priemonės leidžia mokiniui išreikšti savo nuomonę apie kultūrinius reiškinius, dalyvauti pokalbiuose, užmegzti ryšį su kitais mokiniais ir mokytojais. Komunikacijos priemonių pritaikymas kultūriniam turiniui padeda mokiniui jaustis įtrauktam ir suprastam.

Technologinės priemonės atveria dar daugiau galimybių kultūrinės kompetencijos ugdymui. Interaktyvios programos, virtualios kelionės, edukaciniai filmukai, garsinės pasakos, žaidimai apie pasaulio tautas leidžia mokiniui tyrinėti kultūras jam priimtinu tempu ir formatu. Mokiniai, turintys dėmesio, kalbos ar motorikos sunkumų, gali naudotis prisitaikančiomis programomis, kurios leidžia mokytis per vaizdą, garsą, judesį, pasirinkimą. Technologijos padeda sukurti saugią ir motyvuojančią mokymosi aplinką, kurioje kultūrinis pažinimas tampa prieinamas kiekvienam.

Kūrybinės veiklos priemonės taip pat svarbios kultūrinės kompetencijos ugdymui. Piešimas, lipdymas, pasakojimų kūrimas, vaidmenų žaidimai leidžia mokiniui išreikšti savo požiūrį į kultūrą, kurti savo interpretacijas, dalyvauti bendrose veiklose. Mokiniai, turintys specialiųjų poreikių, dažnai geriau atsiskleidžia per kūrybą, todėl šios priemonės tampa ne tik ugdymo, bet ir saviraiškos būdu. Kūrybinė veikla padeda mokiniui susieti kultūrinius reiškinius su savo patirtimi, ugdyti empatiją, suprasti kitų žmonių gyvenimo būdą.

Kūrybiškumo kompetencija – tai gebėjimas *generuoti idėjas, spręsti problemas, kurti originalius produktus ir reflektuoti kūrybinį procesą*. Ji apima:

- **Tyrinėjimą** – gebėjimą pastebėti problemas ir kūrybines galimybes.
- **Generavimą** – idėjų kėlimą ir sprendimų siūlymą.
- **Kūrimą** – savarankišką veikimą, rizikavimą, bandymą.
- **Vertinimą ir refleksiją** – gebėjimą įvertinti kūrybos naujumą ir vertę.

<https://emokykla.lt/bendrosios-programos/kompetencijos/6>

Kūrybingumo ugdymas. Metodinė medžiaga.

<https://kurybingumas.ugdome.lt/metodine-medziaga/index.html>

Kūrybiškumo kompetencijų ugdymas

<https://www.sakiuspt.lt/wp-content/uploads/2025/04/Kurybiskumo-kompetenciju-ugdymas.pdf>

Priemonės kūrybiškumo ugdymui SUP mokiniams

1. Sensorinės ir vizualinės priemonės

- Spalvų terapija:** piešimas pirštais, akvarelėmis, smėliu ar šviesos lentomis padeda lavinti vaizduotę ir emocinį intelektą.
- Koliažai:** iškarpu klijavimas iš žurnalų, audinių, gamtos medžiagų skatina asociatyvų mąstymą.
- Pavyzdys:** klasėje mokiniai kūrė „svajonių pasaulį“ iš spalvotų popieriaus skiaučių – kiekvienas vaikas pristatė savo pasaulio taisyklę ir veikėją.

2. Drama ir vaidmenų žaidimai

- Lėlių teatras:** leidžia mokiniams išreikšti emocijas, kurti siužetus, lavinti kalbą.
- Vaidmenų žaidimai:** „Jei būčiau...“ – mokiniai įsivaizduoja save kaip gyvūną, daiktą ar herojų ir pasakoja savo istoriją.
- Pavyzdys:** per pamoką „Jei būčiau medis“, mokiniai vaidino medžius, pasakojo apie metų laikus, gamtos pokyčius.

3. Kūrybinis rašymas ir pasakojimas

- Pasakų kūrimas:** naudojant paveikslėlius, žodžių korteles ar emocijų veidukus.

- Komiksų kūrimas:** piešiant ir rašant trumpas istorijas.

- Pavyzdys:** mokiniai kūrė komiksą „Mano diena mokykloje“, naudodami piešinius ir paprastus sakinius.

4. Technologijos ir skaitmeninės priemonės

- Interaktyvios lentos:** leidžia kurti bendrus piešinius, žaisti kūrybinius žaidimus.

- Programėlės:** „Toontastic“, „Book Creator“ – padeda kurti animacijas ir skaitmenines knygas.

- Pavyzdys:** mokiniai kūrė animuotą pasaką apie draugystę, naudodami planšetę ir balsu įrašytus dialogus.

5. Kūrybinės dirbtuvės ir projektai

- Teminės savaitės:** pvz., „Fantazijos savaitė“ – kiekvieną dieną mokiniai kuria naują objektą (monstrą, transporto priemonę, planetą).

- STEAM projektai:** jungia mokslą, technologijas, meną – pvz., „Pastatyk tiltą iš makaronų“.

- Pavyzdys:** mokiniai kūrė „gyvūnų robotus“ iš antrinių žaliavų ir pristatė jų funkcijas.

Pažinimo kompetencijų ugdymas SUP mokiniam
reikalauja įvairių pritaikytų priemonių, kurios padeda mokiniui pažinti pasaulį, suprasti reiškinius, lavinti kritinį mąstymą ir mokytis mokytis. Šios priemonės turi būti pritaikytos prie individualių gebėjimų, sensorinių poreikių ir mokymosi stiliaus.

Pažinimo kompetencija apima gebėjimą įgyti ir taikyti žinias, suprasti sąvokas, analizuoti informaciją, spręsti problemas ir reflektuoti mokymosi procesą. SUP mokiniam pažinimo kompetencijų ugdymas yra neatsiejamas nuo jų kasdienės patirties, sensorinio suvokimo ir emocinio saugumo. Todėl priemonės turi būti ne tik informatyvios, bet ir patrauklios, interaktyvios, aiškios bei motyvuojančios.

Vienas iš efektyviausių būdų ugdyti pažinimo kompetencijas – tai mokymasis per patirtį. Pavyzdžiui, mokiniai tyrinėja gamtos objektus – lapus, akmenis, vabzdžius – ir juos klasifikuoja pagal spalvą, formą, dydį. Tokia veikla lavina stebėjimo, analizės ir lyginimo gebėjimus. Mokytojas gali naudoti didinamąjį stiklą, taktilines korteles, sensorinius dėklus, kurie padeda mokiniui geriau suvokti objektų savybes.

Kita priemonė – interaktyvios edukacinės programėlės, kurios leidžia mokiniui mokytis per žaidimą. Programėlės, tokios kaip „TinyTap“, „Kahoot“ ar „LearningApps“, leidžia kurti individualizuotas užduotis, kurios lavina loginį mąstymą, kalbos supratimą, matematikos įgūdžius. SUP mokiniams ypač svarbu, kad užduotys būtų vizualiai aiškios, turėtų garsinį palaikymą ir galimybę kartoti veiksmus.

Sensorinės priemonės, tokios kaip formų rūšiavimo dėžutės, spalvų atpažinimo žaidimai, tekstūrų paletės, padeda mokiniui pažinti pasaulį per jutimus. Pavyzdžiui, mokinys lygina šiurkštų ir glotnų paviršių, šiltą ir šaltą daiktą, ir mokosi apibūdinti savo pojūčius. Tai lavina kalbinius gebėjimus, padeda formuoti sąvokas ir stiprina ryšį tarp jutiminės patirties ir žodinio išraiškos.

Klasėje galima naudoti teminius stendus, kuriuose vaizdžiai pateikiama informacija apie metų laikus, gyvūnus, profesijas, emocijas. Mokiniai gali prie stendo atlikti užduotis – pvz., surasti gyvūną, kuris žiemoja, arba susieti emocijos paveikslėlį su situacija. Tokios priemonės padeda mokiniui susieti žinias su kasdieniu gyvenimu ir lavina gebėjimą taikyti informaciją praktikoje.

Kūrybinės veiklos, tokios kaip pasakojimų kūrimas, piešimas pagal temą, komiksų kūrimas, taip pat prisideda prie pažinimo kompetencijų ugdymo. Pavyzdžiui, mokinys kuria istoriją apie kelionę į mėnulį, piešia raketą, aprašo, ką matė. Tokia veikla lavina vaizduotę, struktūrinį mąstymą ir gebėjimą perteikti mintis įvairiomis formomis.

Mokymosi aplinkos pritaikymas yra esminė priemonė. SUP mokiniui svarbu turėti aiškiai struktūruotą erdvę, kurioje būtų lengva orientuotis, suprasti veiklos eigą ir jaustis saugiai. Naudojamos vizualinės dienos tvarkės, veiklos kortelės, spalviniai kodai, kurie padeda mokiniui suprasti, kas vyksta ir ko iš jo tikimasi. Tai stiprina mokymosi mokytis gebėjimus ir savarankiškumą.

Paveikslėliai, naudojami mokymo procese, yra ne tik dekoracija, bet ir pažinimo priemonė. Pavyzdžiui, mokinys mokosi apie geometrines figūras – jam pateikiami paveikslėliai su trikampiais, kvadratais, apskritimais, ir jis turi juos surūšiuoti. Arba mokinys mokosi apie laiką – jam rodomi paveikslėliai su ryto, pietų, vakaro veiklomis, ir jis jas susieja su paros laiku.

Galiausiai, mokytojo gebėjimas reflektuoti ir adaptuoti priemones pagal mokinio pažangą yra svarbiausia priemonė. Mokytojas stebi, kaip mokinys reaguoja į užduotis, kokie metodai jam veiksmingiausi, ir nuolat koreguoja mokymo procesą. Tai leidžia ugdyti pažinimo kompetencijas ne tik efektyviai, bet ir empatiškai, atsižvelgiant į kiekvieno mokinio unikalumą.

Pažinimo kompetencija

https://emokykla.lt/upload/EMOKYKLA/BP/kompetencijos/su%20Opriesmokykliniu/Paeinimo-kompetencija-su-prieNmokykliniu_2021-09-29.pdf

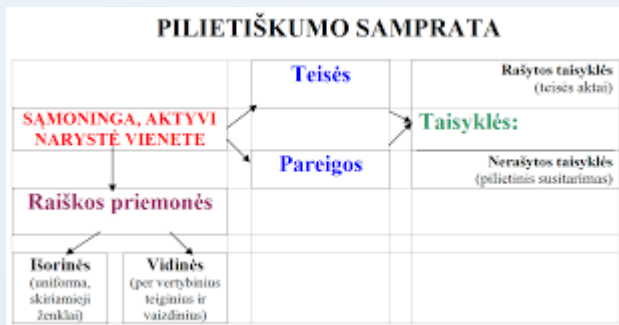

Pilietiškumo kompetencija apima gebėjimą gyventi bendruomenėje, laikytis taisyklių, gerbti žmogaus teises, dalyvauti sprendimų priėmime ir prisidėti prie visuomenės gerovės. SUP mokiniams šios kompetencijos ugdomos per konkrečias, aiškiai struktūruotas veiklas, kurios leidžia jiems patirti, reflektuoti ir suprasti pilietiškumo vertę.

Vienas iš svarbiausių būdų ugdyti pilietiškumą – tai dalyvavimas klasės ir mokyklos gyvenime. Pavyzdžiui, mokiniai gali būti įtraukti į klasės taisyklių kūrimą. Mokytojas kartu su vaikais aptaria, kokios taisyklės padeda visiems jaustis saugiai ir gerai. Vaikai siūlo idėjas, piešia taisyklių plakatus, o vėliau reflektuoja, kaip jų laikymasis veikia klasės atmosferą. Tokia veikla ugdo atsakomybę, savireguliaciją ir supratimą apie demokratinį sprendimų priėmimą.

Kita priemonė – teminės pilietiškumo savaitės, kurių metu mokiniai tyrinėja žmogaus teises, tautines šventes, bendruomenės veiklą. Pavyzdžiui, per Vasario 16-osios minėjimą mokiniai kuria plakatą „Aš – Lietuvos pilietis“, piešia vėliavą, mokosi himno žodžių, dalyvauja viktorinoje apie Lietuvą. Tokia veikla stiprina pilietinį tapatumą, pažinimą apie valstybę ir jos simbolius.

https://vduklasikinis.kaunas.lm.lt/wp-content/uploads/2022/09/pilieti%C5%A1kumo_kompetencija.pdf

Pilietiškumo kompetencijos ugdymui svarbios ir socialinės dramos bei inscenizacijos. Mokiniai vaidina situacijas, kuriose reikia spręsti konfliktą, padėti draugui, reaguoti į neteisybę. Pavyzdžiui, inscenizacija „Naujas mokinys klasėje“ padeda kalbėti apie toleranciją, priėmimą ir pagalbą. SUP mokiniams tai ypač svarbu, nes leidžia per vaidybą išgyventi situacijas, kurias jiems sunku suprasti teoriškai.

Savanorystės veiklos – dar viena priemonė, ugdanti pilietiškumą. Mokiniai gali dalyvauti akcijose, pvz., „Padovanok knygą“, „Švarios rankos – sveikas pasaulis“, „Maisto banko savaitė“. Net paprasti veiksmai, kaip gėlių sodinimas mokyklos kieme ar pagalba tvarkant klasę, ugdo atsakomybę ir bendruomeniškumą. SUP mokiniams svarbu, kad veikla būtų aiški, struktūruota ir turėtų matomą rezultatą – tai stiprina jų motyvaciją ir pasitikėjimą savimi.

Pilietiškumo pagrindai

<https://emokykla.lt/bendrosios-programos/visos-bendrosios-programos/55>

Mokymasis apie žmogaus teises ir laisves gali būti grindžiamas konkrečiais pavyzdžiais. Mokytojas pristato situacijas, kuriose pažeidžiamos teisės – pvz., vaikas negali žaisti dėl negalios, arba jo nuomonė ignoruojama. Mokiniai diskutuoja, piešia plakatus „Kiekvienas turi teisę...“, kuria istorijas apie teisingumą. Tokia veikla ugdo empatiją, kritinį mąstymą ir gebėjimą atpažinti neteisybę.

Technologijos taip pat gali būti naudojamos pilietiškumo ugdymui. Mokiniai kuria skaitmeninius plakatus, dalyvauja virtualiose ekskursijose po Seimą, žiūri edukacinius filmukus apie demokratiją. SUP mokiniams svarbu, kad medžiaga būtų vizuali, garsinė ir interaktyvi – tai padeda geriau suprasti sudėtingas sąvokas.

Galiausiai, mokytojo pavyzdys ir kasdienė klasės kultūra yra esminė priemonė. Mokytojas, kuris gerbia mokinio nuomonę, skatina bendradarbiavimą, sprendžia konfliktus konstruktyviai, ugdo pilietiškumą ne žodžiais, o veiksmais. SUP mokiniui svarbu jaustis išgirstam, vertinamam ir saugiam – tik tuomet jis gali mokytis būti pilietišku bendruomenės nariu.

Pilietinio ugdymo stiprinimas Lietuvos mokyklose

<https://www.data.kurkl.lt/wp-content/uploads/2023/06/Analyze.pdf>

Skaitmeninė kompetencija – tai gebėjimas *kritiškai, kūrybiškai ir atsakingai naudotis skaitmeninėmis technologijomis*, sprendžiant kasdienes užduotis, mokantis, bendraujant ir kuriant. SUP (specialiujų ugdymosi poreikių) mokiniams šios kompetencijos ugdomos per struktūruotas, vizualiai aiškias ir patirtimi grįstas veiklas, kurios atitinka jų pažintinius, sensorinius ir emocinius poreikius.

Praktinės priemonės ir metodai

1. Edukacinės programėlės ir platformos Skaitmeninės mokymosi priemonės, tokios kaip „EduSensus“, „LearningApps“, „Kahoot“, „Toontastic“, leidžia mokiniams mokytis žaidimo forma. Pavyzdžiui, „EduSensus“ rinkinys skirtas mokiniams, turintiems kalbos, klausos, intelekto ar autizmo spektro sutrikimų. Jame pateikiamos interaktyvios užduotys, kurios lavina kalbą, loginį mąstymą, emocinį suvokimą.

Skaitmeninių mokymosi priemonių rinkinys „EDUSENSUS“: metodinės rekomendacijos mokytojams ir švietimo pagalbos specialistams.

https://emokykla.lt/upload/EDUSENSUS_Aurelija/Skaitmeniniu%20mokymosi%20priemoniu%20rinkinys%20edusensus%202022%20v3.pdf

2. Vizualinės ir garsinės priemonės SUP mokiniams ypač svarbu, kad skaitmeninis turinys būtų *vizualus, garsinis ir interaktyvus*. Pavyzdžiui, naudojant „PictoSelector“ galima kurti vizualines dienotvarkes, veiklos korteles, kurios padeda mokiniui orientuotis ir planuoti laiką.

3. Skaitmeninis pasakojimas ir kūryba Programėlės, leidžiančios kurti animacijas ar komiksus, pvz., „Book Creator“ ar „Toontastic“, skatina mokinių saviraišką ir kūrybiškumą. Pavyzdys: mokinys kuria skaitmeninę istoriją apie savo dieną, įrašo balsą, pasirenka veikėjus ir foną – taip lavinami kalbos, planavimo ir technologijų naudojimo įgūdžiai.

4. Virtualios ekskursijos ir tyrinėjimas Naudojant *Google Earth*, *National Geographic Kids* ar *virtualius muziejus*, mokiniai gali tyrinėti pasaulį, net neišeidami iš klasės. Pavyzdys: mokiniai „keliauja“ į Lietuvos nacionalinį muziejų, stebi eksponatus, diskutuoja apie istoriją ir kultūrą.

5. Komunikacijos priemonės Skaitmeninės platformos, tokios kaip „*Skype*“, „*Messenger*“, padeda mokiniams mokytis bendrauti nuotoliniu būdu, dalyvauti vaizdo pamokose, bendradarbiauti su kitais. SUP mokiniams svarbu turėti aiškias instrukcijas, piktogramas ir galimybę naudoti alternatyvią komunikaciją.

6. Skaitmeninės užduotys ir refleksija Naudojant „*Socrative*“ ar „*Padlet*“, mokiniai gali atlikti testus, reflektuoti mokymosi procesą, dalintis idėjomis. Pavyzdys: po pamokos mokiniai atsako į klausimus apie tai, ką išmoko, naudodami spalvotas piktogramas ar balsu įrašytus atsakymus.

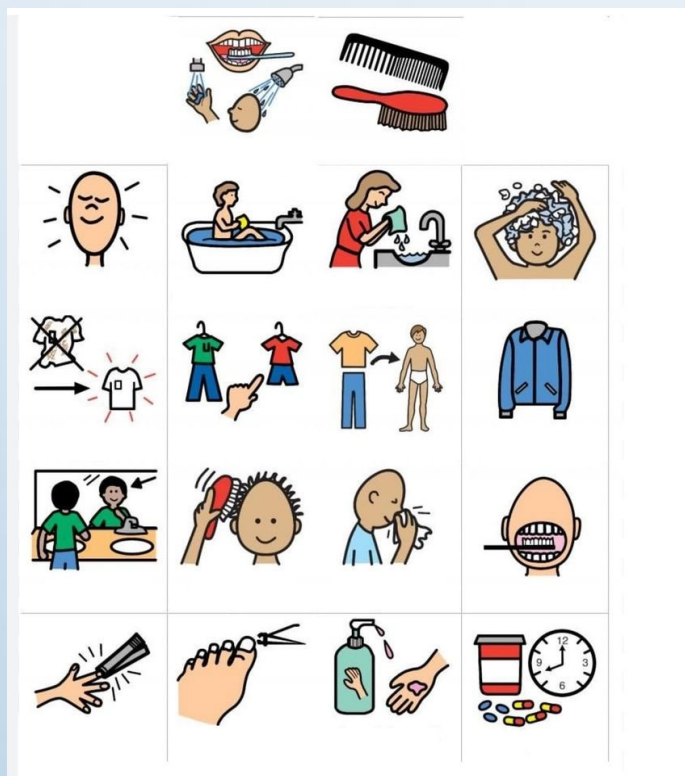

Socialinės, emocinės ir sveikos gyvensenos kompetencijų ugdymas SUP (specialiųjų ugdymosi poreikių) mokiniams yra vienas iš kertinių ugdymo aspektų, padedantis vaikams ne tik geriau pažinti save ir kitus, bet ir kurti saugius, palaikančius santykius, mokytis valdyti emocijas, priimti sveikus sprendimus ir rūpintis savo gerove. Šių kompetencijų ugdymas vyksta ne tik per pamokas, bet ir per kasdienes situacijas, žaidimus, bendravimą, refleksiją ir praktines veiklas.

Vienas iš svarbiausių būdų ugdyti socialines ir emocines kompetencijas – tai struktūruotas emocijų pažinimas. SUP mokiniam dažnai sunku atpažinti ir įvardyti savo jausmus, todėl naudojamos vizualinės priemonės: emocijų veidukai, spalvų kortelės, jausmų termometrai. Pavyzdžiui, kiekvieną rytą mokinys pasirenka veiduką, atspindintį jo nuotaiką, ir trumpai pasako, kodėl taip jaučiasi. Mokytojas padeda susieti emociją su situacija, moko ją įvardyti ir pasiūlo būdus, kaip su ja tvarkytis. Tokia veikla lavina savęs pažinimą, empatiją ir emocinį raštingumą.

Socialinių įgūdžių ugdymui taikomos situacijų inscenizacijos, žaidimai „Ką darytum, jei...“, bendradarbiavimo užduotys. Pavyzdžiui, mokiniai žaidžia žaidimą „Draugo ranka“, kurio metu turi padėti vienas kitam atlikti užduotį, pvz., pastatyti bokštą iš kaladėlių, laikydami tik vieną ranką. Tokia veikla skatina bendravimą, pasitikėjimą, mokymąsi veikti komandoje ir spręsti konfliktus.

Sveikos gyvensenos kompetencijų ugdymas prasideda nuo kasdienės rutinos: mokymosi apie higieną, mitybą, judėjimo svarbą. SUP mokiniam pateikiamos vizualinės dienvakės, kuriose aiškiai nurodyta, kada reikia plauti rankas, valgyti, ilsėtis, judėti. Pavyzdžiui, po kiekvienos veiklos mokinys žiūri į paveikslėlį, kuris rodo, ką daryti toliau – tai padeda formuoti sveikus įpročius ir savarankiškumą.

Fizinio aktyvumo veiklos – tai ne tik sportas, bet ir judesio terapija, sensoriniai žaidimai, lauko veiklos. Mokiniai dalyvauja „Judėjimo ratuke“, kurio metu atlieka įvairius pratimus: šokinėja, balansuoja, ridenasi. Tokia veikla lavina motoriką, koordinaciją, mažina įtampą ir stiprina fizinę sveikatą. Pavyzdžiui, klasėje įrengtas „ramybės kampelis“ su minkštais kamuoliais, kvėpavimo pratimų instrukcijomis ir spalvotomis šviesomis, kur mokinys gali atsipalaiduoti, kai jaučia per didelę emocinį krūvį.

Emocinės kompetencijos ugdomos ir per meno terapiją – piešimą, muziką, molio lipdymą. Pavyzdžiui, mokinys piešia „savo dieną“ spalvomis, kur kiekviena spalva reiškia tam tikrą emociją. Mokytojas padeda reflektuoti: „Kada jautiesi mėlynai? Kas tave nuliūdino?“. Tokia veikla padeda mokiniui išreikšti tai, ko jis negali pasakyti žodžiais.

Socialinės kompetencijos stiprinamos per bendruomenės veiklas: klasės susitarimų kūrimą, švenčių organizavimą, savanorystę. Pavyzdžiui, mokiniai kartu ruošia sveikinimus mokyklos darbuotojams, dalyvauja akcijoje „Gerumo savaitė“, kurioje kiekvieną dieną atlieka po gerą darbą. Tokios veiklos ugdo atsakomybę, pagarbą, gebėjimą pastebėti kitą ir veikti dėl bendro gėrio.

Skaitmeninės priemonės taip pat prisideda prie šių kompetencijų ugdymo. Naudojamos programėlės, tokios kaip „Mindful Powers“, „Breathe, Think, Do with Sesame“, kurios moko kvėpavimo technikų, emocijų valdymo, sprendimų priėmimo. SUP mokiniams svarbu, kad programėlės būtų paprastos, vizualios ir turėtų garsinį palaikymą. Pavyzdžiui, mokinys spaudžia paveikslėlį su emocija, o programėlė pasiūlo veiksmą – kvėpuoti, pasakyti, ką jaučia, ar paprašyti pagalbos.

Paveikslėliuose iš klasės gyvenimo galima matyti mokinius, piešiančius emocijas, žaidžiančius bendradarbiavimo žaidimus, dalyvaujančius fizinio aktyvumo veiklose, naudojančius jausmų termometrą ar kvėpavimo kamuoliukus. Taip pat – mokytoją, padedantį vaikui reflektuoti jo jausmus, ir klasės kampelį, skirtą ramybei ir savireguliacijai. Šie vaizdai ne tik dokumentuoja veiklas, bet ir parodo, kaip ugdymas tampa gyvu, jautriu ir prasmingu procesu.

Socialinės, emocinės ir sveikos gyvensenos kompetencijos – tai pamatas, ant kurio statomas vaiko gebėjimas mokytis, bendrauti ir augti. SUP mokiniui tai ne priedas, o būtinybė – ir kiekviena priemonė, kiekvienas žingsnis turi būti apgalvotas, jautrus ir orientuotas į vaiko gerovę.